

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 2016 r.

**w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia
wolności**

Na podstawie art. 249 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy porządkowe

§ 1. 1. Przepisy regulaminu stosuje się do osoby odbywającej karę pozbawienia wolności.

2. Przepisy regulaminu stosuje się również do osoby odbywającej karę aresztu orzeczoną za wykroczenie lub karę porządkową, a także do osoby, wobec której jest stosowany środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności.

§ 2. Przy przyjęciu skazanego do zakładu karnego informuje się go o możliwości wystąpienia w czasie odbywania kary pozbawienia wolności zagrożeń dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz zetknięcia się z przejawami negatywnych zachowań charakterystycznych dla środowisk przestępczych, a także o potrzebie powiadamiania przełożonych o zagrożeniach bezpieczeństwa osobistego swojego i innych skazanych.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 22, poz. 119, Nr 62, poz. 504, Nr 98, poz. 817, Nr 108, poz. 911, Nr 115, poz. 963, Nr 190, poz. 1475, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 34, poz. 191, Nr 40, poz. 227, Nr 125, poz. 842 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 39, poz. 201 i 202, Nr 112, poz. 654, Nr 129, poz. 734, Nr 185, poz. 1092, Nr 217, poz. 1280 i Nr 240, poz. 1431, z 2012 r. poz. 908, z 2013 r. poz. 628 i 1247, z 2014 r. poz. 287, 619 i 1707 oraz z 2015 r. poz. 21, 396, 431, i 541, 1269 i 1573.

§ 3. 1. Skazany może bezpośrednio zwracać się do przełożonych oraz osób wizytujących zakład karny ze sprawami związanymi z wykonywaniem kary pozbawienia wolności, a także ze sprawami osobistymi.

2. Cele mieszkalne i inne pomieszczenia w zakładzie karnym, w których przebywają skazani, są wizytowane przez dyrektora zakładu karnego, zwanego dalej „dyrektorem”, co najmniej raz w miesiącu.

3. Administracja zakładu karnego może organizować spotkania z grupami skazanych, zwłaszcza w sprawach związanych z warunkami odbywania kary, zatrudnieniem i nauczaniem.

§ 4. 1. W obecności przełożonych oraz osób wizytujących zakład karny skazany przyjmuje postawę stojącą. Skazany podaje swoje imię i nazwisko przełożonym oraz osobom wizytującym zakład karny wchodzącym do celi mieszkalnej.

2. Wymogów określonych w ust. 1 nie egzekwuje się, gdy skazany zostanie od nich zwolniony przez właściwego przełożonego, a ponadto w szpitalach i izbach chorych, w czasie pracy i nauczania oraz w trakcie zajęć terapeutycznych, kulturalno-oświatowych i sportowych oraz zorganizowanych praktyk i usług religijnych, widzeń, korzystania z aparatu telefonicznego, posiłków, spaceru i spoczynku, których czas ustalono w porządku wewnętrznym.

§ 5. W zakładach karnych przeprowadza się apel poranny i wieczorny, w czasie określonym w porządku wewnętrznym, oraz w innym uzasadnionym przypadku, w trakcie którego ustala się w szczególności stan liczbowy skazanych.

§ 6. 1. Do wykonywania zadań związanych z zatrudnieniem, zajęciami kulturalno-oświatowymi i sportowymi dyrektor może wyznaczyć skazanych funkcyjnych.

2. Skazani funkcyjni mogą być wyznaczeni tylko spośród skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.

Rozdział 2

Organizacja przyjęć do zakładu karnego

§ 7. 1. Przy przyjęciu do aresztu śledczego skazany:

- 1) okazuje dokument stwierdzający tożsamość, podaje dane osobowe i informacje o zmianie tych danych, o miejscu zameldowania, stałego i czasowego pobytu, a także

informacje o uprzedniej karalności; ponadto może być poddany czynnościom mającym na celu identyfikację;

- 2) podaje informacje o posiadanych środkach pieniężnych i przedmiotach wartościowych;
- 3) otrzymuje do użytku: odzież, bieliznę, obuwie, pościel, sprzęt stołowy i środki higieny osobistej, zgodnie z przepisami w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

2. W trakcie czynności, o których mowa w ust. 1, skazany:

- 1) przekazuje do właściwego depozytu dokumenty, środki pieniężne i przedmioty, o których mowa w art. 79a § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy, zwanej dalej „Kodeksem”;
- 2) może wskazać osobę, której mogą być wydane zdeponowane środki pieniężne i przedmioty, w przypadku kiedy nie odbierze ich osobiście, podając imię i nazwisko oraz adres tej osoby.

3. Skazany potwierdza swoim podpisem przyjęcie do użytku przedmiotów wymienionych w ust. 1 pkt 3, a także przekazanie do depozytu dokumentów, środków pieniężnych i przedmiotów, o których mowa w art. 79a § 2 Kodeksu.

§ 8. Niezwłocznie po umieszczeniu skazanego w celi przejściowej, wychowawca lub wyznaczony funkcjonariusz przeprowadza z nim rozmowę informacyjną, w której zapoznaje go w szczególności z jego prawami i obowiązkami oraz ustalonym w zakładzie karnym porządkiem wewnętrznym, a także o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749).

§ 9. 1. Skazanego poddaje się niezwłocznie wstępnym badaniom lekarskim.

2. Wychowawca przeprowadza ze skazanym rozmowę wstępną, nie później niż w ciągu dwóch dni od dnia przyjęcia do aresztu śledczego, niezależnie od rozmowy informacyjnej, o której mowa w § 8.

3. Rozmowa wstępna ma na celu ustalenie niezbędnych informacji, zapewniających prawidłowe wykonanie kary pozbawienia wolności.

Rozdział 3

Sposoby rozmieszczania skazanych w celach mieszkalnych

§ 10. Skazanych rozmieszcza się w celach mieszkalnych, uwzględniając w szczególności płeć, wiek oraz uprzednie odbywanie kary pozbawienia wolności albo kary aresztu wojskowego.

§ 11. 1. Po dokonaniu czynności, o których mowa w art. 79b § 1 Kodeksu, skazanego przenosi się z celi przejściowej do innej celi mieszkalnej.

2. W razie potrzeby skazany może być przeniesiony w każdym czasie z celi mieszkalnej, którą zajmuje, do innej celi mieszkalnej.

§ 12. 1. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami oddziaływania na młodocianych, skazany dorosły, który uprzednio nie odbywał kary pozbawienia wolności albo kary aresztu wojskowego, wyróżniający się dobrą postawą, może być umieszczony, za jego zgodą, w celi mieszkalnej wspólnie ze skazanym młodocianym lub skazanymi młodocianymi.

2. Skazany dorosły, o którym mowa w art. 88 § 3 Kodeksu lub w art. 197-203 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137), lub który popełnił zbrodnię, nie może być umieszczony w celi mieszkalnej wspólnie ze skazanym młodocianym lub skazanymi młodocianymi.

Rozdział 4

Porządek wewnętrzny zakładu karnego

§ 13. 1. Ustala się następujący porządek wewnętrzny zakładów karnych:

- 1) cisza nocna obowiązuje przynajmniej w godzinach 22.00-6.00;
- 2) apele poranne i wieczorne odbywają się w celach mieszkalnych oraz w pomieszczeniach, w których przebywają zatrudnieni (stanowiska pracy);
- 3) w czasie apelu skazani mają obowiązek być ubrani i ustawieni w sposób widoczny dla przeprowadzającego apel, zabronione jest uczestniczenie w apelu jedynie w bieliznie osobistej lub piżamie;
- 4) czas trwania kąpieli jednego skazanego wynosi przynajmniej 10 minut, przy czym czas wypływu wody z armatury natryskowej nie może być krótszy niż 6 minut;
- 5) palenie wyrobów tytoniowych dozwolone jest w celach mieszkalnych wyznaczonych dla skazanych używających wyrobów tytoniowych oraz w miejscach do tego wyznaczonych;
- 6) skazany może posiadać w celi mieszkalnej:

a) do 9 litrów napojów, oprócz artykułów żywnościowych o ciężarze nieprzekraczającym 6 kg,

b) do 10 sztuk przedmiotów kultu religijnego o wymiarach nie większych niż 250 x 150 mm,

c) do 5 sztuk książek, oprócz wypożyczonych w zakładzie karnym z biblioteki,

d) prasę o łącznej wadze do 0,5 kg;

7) dyrektor lub osoba go zastępująca przyjmują skazanych przynajmniej jeden raz w tygodniu;

8) kierownicy działów zakładu karnego lub osoby ich zastępujące przyjmują skazanych przynajmniej jeden raz w tygodniu;

9) zgłoszenia do lekarza przyjmowane są codziennie;

10) zamówienia na paczki żywnościowe przyjmowane są w każdym dniu roboczym.

2. Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się w szpitalach i izbach chorych zakładów karnych.

§ 14. 1. Porządek wewnętrzny zakładu karnego, a w razie potrzeby poszczególnych oddziałów, ustala jego dyrektor. Porządek wewnętrzny zakładu karnego w odniesieniu do kwestii, o których mowa w § 13, nie może zawierać unormowań mniej korzystnych dla skazanych, niż zawarte w tym paragrafie, oraz powinien uwzględniać konieczność tworzenia warunków zindywidualizowanego oddziaływania na skazanych, utrzymania bezpieczeństwa, dyscypliny i porządku oraz zapewnienia w zakładzie karnym właściwych warunków bytowych, sanitarnych i zdrowotnych.

2. Z zastrzeżeniem ust. 1 oraz § 13, w porządku wewnętrznym zakładu karnego dyrektor określa w szczególności:

- 1) godziny oraz sposób przeprowadzania apelu porannego i wieczornego;
- 2) godziny przeznaczone na sen, pracę, naukę, zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowe oraz zajęcia własne skazanego;
- 3) godziny i miejsce spożywania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego;
- 4) godziny, miejsce i sposób poruszania się po terenie zakładu karnego;
- 5) godziny, miejsce i sposób odbywania spacerów oraz korzystania z kąpieli;
- 6) godziny i miejsce, w którym jest dozwolone palenie wyrobów tytoniowych;

- 7) ilość i rodzaj własnej odzieży, bielizny i obuwia, które skazany może posiadać w celi mieszkalnej;
- 8) ilość i wymiary przedmiotów, które skazany może posiadać w celi mieszkalnej, oraz sposób ich przechowywania, a w razie potrzeby zasady ich używania;
- 9) dni, godziny i miejsce przyjmowania skazanych przez dyrektora i innych przełożonych, lekarzy oraz sposób składania pisemnych wniosków, skarg i próśb;
- 10) dni, godziny, miejsce i porządek przeprowadzania widzeń;
- 11) godziny i miejsce korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych;
- 12) dni, godziny i miejsce odprawiania nabożeństw, odbywania spotkań religijnych oraz nauczania religii;
- 13) częstotliwość, terminy, miejsce i sposób dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;
- 14) godziny i sposób przyjmowania i wydawania korespondencji;
- 15) dni, godziny i sposób przyjmowania i wydawania paczek, o których mowa w art. 113a § 4 Kodeksu;
- 16) sposób zamawiania i otrzymywania paczek żywnościowych;
- 17) dni, godziny i miejsce bezpośredniego kontaktowania się z przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1 Kodeksu;
- 18) osoby upoważnione do przyznawania nagród oraz ulg oraz wymierzania kar dyscyplinarnych;
- 19) obowiązki skazanych funkcyjnych, o których mowa w § 6.

§ 15. Tekst porządku wewnętrznego powinien znajdować się w każdej celi mieszkalnej. Na prośbę skazanego udostępnia się mu Kodeks oraz wydane na jego podstawie akty wykonawcze.

Rozdział 5

Organizacja przyjmowania korespondencji i organizacja widzeń w zakładach karnych oraz sposoby korzystania przez skazanych z aparatu telefonicznego

§ 16. 1. Korespondencję skazanego administracja zakładu karnego przyjmuje w każdym dniu roboczym, a korespondencję urzędową - codziennie.

2. Przesyłka listowa powinna być właściwie opłacona przez skazanego.

3. W przypadku wysyłania przesyłki poleconej, wraz z korespondencją skazany przekazuje wypełniony druk „potwierdzenia nadania przesyłki poleconej”, który po wysłaniu zwraca się skazanemu.

4. W zakładzie karnym typu zamkniętego skazany przekazuje korespondencję do wysłania w sposób umożliwiający jej cenzurę, a w zakładzie karnym typu półotwartego wówczas, gdy dyrektor zarządził cenzurowanie korespondencji.

§ 17. Korespondencja skazanego jest wysyłana przez administrację zakładu karnego, nie później niż drugiego dnia roboczego od daty jej przekazania przez skazanego, o ile nie podlega zatrzymaniu z przyczyn, o których mowa w art. 105 § 4 Kodeksu.

§ 18. Skazany nieposiadający środków pieniężnych otrzymuje od administracji zakładu karnego papier, koperty oraz znaczki pocztowe na dwie przesyłki listowe ekonomiczne w miesiącu, o masie do 20 g.

§ 19. 1. Korespondencję adresowaną do skazanego doręcza mu wyznaczony funkcjonariusz lub pracownik.

2. Jeżeli korespondencja podlega cenzurze lub nadzorowi, doręcza się ją po dokonaniu tych czynności.

3. W przypadku odmowy przyjęcia przez skazanego korespondencji odsyła się ją do nadawcy.

§ 20. 1. Przyjmujący w zakładzie karnym korespondencję urzędową wysłaną przez skazanego wydaje nadawcy pisemne potwierdzenie jej odbioru oraz odnotowuje na kopercie datę odbioru. Pisemne potwierdzenie odbioru wypełnia skazany.

2. Potwierdzenie, o którym mowa w ust. 1, sporządza się w jednym egzemplarzu; duplikatu potwierdzenia nie wydaje się.

§ 21. Skazany ma prawo składać wnioski, skargi i prośby na piśmie oraz ustnie; przełożeni i inne uprawnione osoby przyjmują je także w czasie bezpośrednich kontaktów ze skazanym, zwłaszcza w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń, w których przebywają skazani.

§ 22. Koszty przesłania wniosków, skarg i prośb adresowanych do organów wymienionych w art. 8a § 3 Kodeksu, ponosi skazany, a jeżeli nie posiada środków pieniężnych, otrzymuje od administracji zakładu karnego papier, koperty i znaczki pocztowe poza limitem określonym w § 18.

§ 23. Na żądanie osoby odwiedzającej widzenie ze skazanym odbywa się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt ze skazanym.

§ 24. 1. Skazany może skorzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego jeden raz w ciągu dnia. W uzasadnionych przypadkach dyrektor może zezwolić skazanemu na przeprowadzenie dodatkowej rozmowy. W porządku wewnętrznym zakładu karnego typu półotwartego lub otwartego można określić większą częstotliwość korzystania przez skazanego z samoinkasującego aparatu telefonicznego.

2. Realizacja rozmów telefonicznych następuje w kolejności zgłoszeń.

3. Czas korzystania z aparatu telefonicznego, z wyłączeniem rozmów z podmiotami, o których mowa w art. 8 § 3 Kodeksu, jednorazowo nie może przekraczać 5 min. Porządek wewnętrzny zakładu karnego może przewidywać dłuższy czas korzystania z aparatu telefonicznego.

Rozdział 6

Warunki opieki zdrowotnej i bytowej

§ 25. Skazanego poddaje się badaniom kontrolnym przed przetransportowaniem oraz zwolnieniem z zakładu karnego.

§ 26. Zakres i częstotliwość badań okresowych skazanego określają przepisy w sprawie szczegółowych warunków, zakresu i trybu udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności.

§ 27. 1. Wobec skazanych przebywających w szpitalach, izbach chorych oraz leczonych poza nimi, a także przewlekle chorych i rekonwalescentów, dyrektor może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie uzasadnionym stanem zdrowia tych skazanych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio wobec skazanych, u których stwierdzono niepsychotyczne zaburzenia psychiczne, upośledzonych umysłowo, uzależnionych od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych oraz niepełnosprawnych fizycznie. Dyrektor może dokonywać tych odstępstw na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza lub psychologa.

§ 28. 1. Wobec skazanych kobiet ciężarnych i karmiących dyrektor może dokonywać, na wniosek lekarza lub po zasięgnięciu jego opinii, niezbędnych odstępstw od

przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie wynikającym z potrzeby uwzględnienia stanu fizycznego lub psychicznego tych kobiet.

2. Skazaną kobietę ciężarną przenosi się na dwa miesiące przed przewidywanym terminem porodu do szpitalnego oddziału ginekologiczno-położniczego w zakładzie karnym lub areszcie śledczym.

§ 29. 1. Cella mieszkalna powinna być wyposażona w łóżko dla każdego skazanego, odpowiednią do liczby skazanych ilość stołów, szafek i taboretów oraz środków do utrzymania czystości w celi. Niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie, z zastrzeżeniem art. 110 § 3 Kodeksu.

2. W zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego skazani mogą posiadać własne sztuczeplastikowe. Przedmioty te nie stanowią przedmiotów, o których mowa w art. 110a § 4 Kodeksu.

§ 30. Skazany potwierdza podpisem:

- 1) przyjęcie do użytku i zwrot do magazynu przedmiotów, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 3, z wyłączeniem środków higieny osobistej;
- 2) otrzymanie z depozytu dokumentów, środków pieniężnych i przedmiotów, o których mowa w art. 79a § 2 Kodeksu.

§ 31. 1. Skazany jest obowiązany utrzymywać należytą czystość osobistą i dbać o schludny wygląd.

2. Skazanemu, co najmniej raz w miesiącu, umożliwia się ostrzyżenie.

3. Skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z odpowiednio częstszych kąpiei. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza.

4. Skazana kobieta korzysta co najmniej raz dziennie z ciepłej wody i dwa razy w tygodniu z ciepłej kąpieli.

§ 32. 1. Spacer skazanego odbywa się pod bezpośrednim nadzorem funkcjonariusza w wyznaczonym miejscu na wolnym powietrzu.

2. Dyrektor może, ze względu na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa w zakładzie karnym, zarządzić odbywanie spaceru w inny sposób niż ustalony w porządku wewnętrznym.

3. Dyrektor może na wniosek lekarza zmienić czas trwania i sposób odbywania spaceru przez skazanego chorego.

§ 33. Paczka dostarczona do zakładu karnego, przed przekazaniem jej skazanemu, podlega kontroli także przy wykorzystaniu odpowiednich środków i urządzeń technicznych, a w razie potrzeby przy wykorzystaniu specjalnie wyszkolonych psów.

§ 34. Paczki, o których mowa w art. 113a § 4 Kodeksu, niespełniającej warunków oraz zawierającej artykuły, o których mowa w art. 113a § 5 Kodeksu, nie dostarcza się skazanemu. Paczkę zwraca się do nadawcy na koszt skazanego, a w uzasadnionych przypadkach na koszt zakładu karnego.

§ 35. Stan sanitarny zakładu karnego, ogrzewanie, oświetlenie i wentylacja pomieszczeń, utrzymywanie czystości przez skazanych w celach mieszkalnych, stan i czystość odzieży, bielizny oraz pościeli, ilość i jakość posiłków oraz sposób ich przyrządzania i wydawania są kontrolowane przez pracownika lub funkcjonariusza służby kwatermistrzowskiej i służby zdrowia.

§ 36. Korzystając z przepustek lub zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego, skazany używa własnej odzieży, bielizny i obuwia. Jeżeli są one zniszczone lub nieodpowiednie ze względu na porę roku, zakład karny wydaje w tym celu skazanemu do użytku odpowiednią odzież, bieliznę lub obuwie.

Rozdział 7

Organizacja komisji penitencjarnej w zakładzie karnym

§ 37. 1. Dyrektor powołuje w zakładzie karnym komisję penitencjarną, zwaną dalej „komisją”, o której mowa w art. 75 Kodeksu. W zależności od potrzeb zakładu karnego dyrektor może powołać kilka komisji.

2. Dyrektor, powołując komisję, określa w szczególności imienny skład członków komisji, terminy posiedzeń, tryb rozpatrywania spraw oraz, w razie potrzeby, możliwość udziału poszczególnych jej członków w posiedzeniach przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

§ 38. 1. Komisja składa się co najmniej z trzech osób. W skład komisji wchodzi, w szczególności, kierownicy działów penitencjarnego, ochrony oraz ewidencji lub osoby ich zastępujące.

2. Pracami komisji kieruje dyrektor lub inna wyznaczona przez niego osoba.
3. Przewodniczącą wyznacza sekretarza spośród członków komisji.

4. W posiedzeniu komisji uczestniczy wychowawca skazanego, którego dotyczy wniosek o wydanie decyzji lub opinii.

§ 39. 1. Komisja ogłasza decyzje oraz wyraża opinie po wysłuchaniu skazanego i w jego obecności.

2. Decyzje i opinie sporządza się na piśmie wraz z uzasadnieniem i zamieszcza w teczce osobopoznawczej skazanego.

3. Jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, decyzje, oceny i opinie komisji penitencjarnej podaje się do wiadomości ogółu skazanych, za zgodą skazanego, którego sprawa dotyczy.

Rozdział 8

Środki oddziaływania na skazanych oraz kierowanie skazanych do systemów wykonania kary

§ 40. Do środków oddziaływania na skazanych należą w szczególności praca, nauczanie, działalność kulturalno-oświatowa, społeczna i zajęcia sportowe, nagradzanie i karanie dyscyplinarne.

§ 41. Przy kierowaniu skazanego do odpowiedniego rodzaju pracy bierze się pod uwagę, niezależnie od okoliczności, o których mowa w art. 122 § 1 Kodeksu, w szczególności wiek, płeć, część kary pozostałą do odbycia oraz względy porządku i bezpieczeństwa.

§ 42. 1. Skazany, który ukończył szkołę lub kurs, otrzymuje odpowiednio świadectwo ukończenia szkoły albo zaświadczenie o ukończeniu kursu, według wzorów ogólnie obowiązujących, bez wskazania, że uzyskał je w zakładzie karnym.

2. Skazany zwolniony z zakładu karnego przed zakończeniem roku szkolnego lub szkolenia kursowego może składać w zakładzie karnym egzaminy końcowe, a zwolniony przed okresem klasyfikacji w szkole otrzymuje zaświadczenie o uczęszczaniu do danej szkoły.

§ 43. W zakładzie karnym można organizować zajęcia kulturalno-oświatowe lub sportowe z udziałem instytucji, organizacji, stowarzyszeń i innych podmiotów oraz osób fizycznych spoza zakładu karnego.

§ 44. 1. Dyrektor określa tryb wyłaniania i zgłaszania kandydatów na rzeczników, o których mowa w art. 136 § 2 Kodeksu, oraz sposób ich działania.

2. O powołaniu i odwołaniu rzeczników skazanych dyrektor informuje ogół osadzonych w sposób zwyczajowo przyjęty w zakładzie karnym.

3. Rzecznicy reprezentują ogół skazanych przebywających w zakładzie albo skazanych z poszczególnych oddziałów.

§ 45. Jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, decyzję o przyznaniu nagrody można podać do wiadomości osobom najbliższym oraz innym osobom i skazanym.

§ 46. Nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 Kodeksu, udziela się po uwiarygodnieniu przez skazanego, że widzenie odbędzie się z osobą najbliższą lub godną zaufania. Dyrektor może uzależnić wykorzystanie nagrody od zgłoszenia się tych osób na widzenie.

§ 47. Jeżeli widzenie jest udzielane w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt, przepisu art. 105a § 6 Kodeksu nie stosuje się.

§ 48. 1. W celu stworzenia warunków sprzyjających indywidualnemu postępowaniu ze skazanym, informuje się go o zasadach wykonywania kary pozbawienia wolności w poszczególnych systemach oraz o obowiązkach i uprawnieniach wynikających z wykonywania indywidualnego programu oddziaływania albo indywidualnego programu terapeutycznego.

2. Skazanemu przedstawia się indywidualny program oddziaływań albo indywidualny program terapeutyczny.

§ 49. 1. Skazanego poddaje się okresowym ocenom postępów w resocjalizacji nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

2. Oceny postępów skazanego w resocjalizacji dokonuje się także przed:

- 1) zmianą decyzji klasyfikacyjnej;
- 2) wystąpieniem do sądu penitencjarnego o zmianę rodzaju lub typu zakładu karnego, jeżeli sąd penitencjarny jest wyłącznie właściwy do wydania postanowienia w tym przedmiocie;
- 3) podjęciem decyzji w przypadkach, o których mowa w art. 76 § 1 pkt 5 i 6 Kodeksu;
- 4) nabyciem przez skazanego uprawnień do warunkowego przedterminowego zwolnienia.

§ 50. Przy dokonywaniu ocen okresowych w postępach skazanego w resocjalizacji, komisja penitencjarna uwzględnia w szczególności:

- 1) stosunek skazanego do popełnionego przestępstwa;

- 2) stopień przestrzegania przez skazanego porządku i dyscypliny;
- 3) stosunek skazanego do pracy;
- 4) charakter kontaktów skazanego z rodziną i wywiązywanie się z obowiązku łożenia na jej utrzymanie;
- 5) zachowanie skazanego wobec innych skazanych i przełożonych;
- 6) zmiany w zachowaniu się skazanego w okresie od ostatniej oceny.

§ 51. 1. Skazany, co do którego sąd penitencjarny orzekł o stosowaniu leczenia albo rehabilitacji w związku z uzależnieniem od alkoholu, innych środków odurzających lub psychotropowych:

- 1) udziela osobom prowadzącym leczenie lub rehabilitację informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał;
- 2) uczestniczy w zajęciach indywidualnych i grupowych organizowanych w oddziale terapeutycznym;
- 3) wykonuje inne zlecone czynności niezbędne dla potrzeb leczenia i rehabilitacji.

2. Skazany, co do którego sędzia penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych:

- 1) udziela osobom prowadzącym badania informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał;
- 2) wykonuje zlecone przez psychologa lub psychiatrę czynności niezbędne dla potrzeb badania;
- 3) poddaje się lekarskim oględzinom ciała i innym niezbędnym badaniom lekarskim.

3. O odmowie skazanego poddania się leczeniu, rehabilitacji albo badaniom psychologicznym lub psychiatrycznym powiadamia się odpowiednio sąd lub sędziego penitencjarnego.

§ 52. 1. W celu umieszczenia skazanego w zakładzie karnym właściwego rodzaju i typu oraz w celu wyboru właściwego systemu wykonywania kary pozbawienia wolności dokonuje się klasyfikacji skazanych, o której mowa w art. 82 § 1 Kodeksu, na podstawie kryteriów wymienionych w art. 82 § 2 Kodeksu.

2. Klasyfikacji skazanych dokonuje się niezwłocznie po otrzymaniu orzeczenia do wykonania.

3. Decyzję klasyfikacyjną weryfikuje się niezwłocznie po ujawnieniu nowych okoliczności mających wpływ na klasyfikację, a w szczególności po uzyskaniu wyników badań osobopoznawczych, w tym psychologicznych i psychiatrycznych.

§ 53. W przypadku, gdy skazany ma odbyć dwie lub więcej kar pozbawienia wolności, bierze się pod uwagę wszystkie okoliczności związane z tymi karami, które mogą mieć wpływ na klasyfikację.

§ 54. 1. Dla celów klasyfikacji skazanych:

- 1) rodzaje zakładów karnych oznacza się literami:
 - a) zakład karny dla młodocianych - M,
 - b) zakład karny dla odbywających karę po raz pierwszy - P,
 - c) zakład karny dla recydywistów penitencjarnych - R,
 - d) zakład karny dla odbywających karę aresztu wojskowego - W;
- 2) typy zakładów karnych oznacza się cyframi:
 - a) zakład karny typu zamkniętego - 1,
 - b) zakład karny typu półotwartego - 2,
 - c) zakład karny typu otwartego - 3;
- 3) system wykonywania kary oznacza się literami:
 - a) system programowanego oddziaływania - p,
 - b) system terapeutyczny - t,
 - c) system zwykły - z.

2. Dla celów klasyfikacji skazanych, litery wymienione w ust. 1 pkt 1 oznaczają grupy klasyfikacyjne, a cyfry i litery wymienione w ust. 1 pkt 2 i 3 oznaczają podgrupy klasyfikacyjne.

3. Dla celów klasyfikacji, osoby odbywającej wyłącznie kary orzeczone za wykroczenie albo kary porządkowe, a także osoby, wobec której jest stosowany wyłącznie środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, oznacza się dodatkowo literą U.

4. W celu przyjęcia właściwego trybu postępowania wobec osoby przyjętej z wolności, do czasu nadania przez komisję penitencjarną pierwszej klasyfikacji, skazanemu określa się rodzaj zakładu karnego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1.

§ 55. Dla skazanego, który odbył część kary pozbawienia wolności w oddziale terapeutycznym, wobec którego zespół terapeutyczny zakończył oddziaływania, opracowuje się zalecenia do realizacji w czasie wykonywania pozostałej części kary.

§ 56. Z ważnych powodów, skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu otwartego może przebywać w zakładzie karnym typu półotwartego lub zamkniętego, a skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego - w zakładzie karnym typu zamkniętego. Skazany taki korzysta z uprawnień wynikających z decyzji klasyfikacyjnej. Korzystanie z tych uprawnień nie może naruszać bezpieczeństwa ani zakłócać porządku w zakładzie karnym, w którym przebywa.

Rozdział 9

Przygotowywanie skazanych do zwolnienia z zakładu karnego

§ 57. 1. W celu przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zebrane wcześniej, w trakcie badań osobopoznawczych, dane i informacje w zakresie jego potrzeb po zwolnieniu uaktualnia się co najmniej na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem skazanego lub przed wykonaniem kary.

2. Jeżeli czas pozostałej do odbycia kary lub inne ważne okoliczności za tym przemawiają, aktualizacji, o której mowa w ust. 1, dokonuje się w każdym czasie, umożliwiającym prawidłowe przygotowanie do zwolnienia.

§ 58. W okresie, o którym mowa w § 57, skazany informuje o istotnych zmianach w jego sytuacji życiowej, mających wpływ na przygotowanie go do życia po zwolnieniu. Po weryfikacji tych informacji ustala się formę i zakres niezbędnej pomocy.

§ 59. Bezpośrednio przed zwolnieniem z zakładu karnego skazanemu udziela się stosownych informacji, w szczególności o adresach i zakresie właściwości instytucji oraz organizacjach społecznych udzielających pomocy materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych.

§ 60. Skazanego zwalnianego na przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności informuje się, na piśmie o terminie stawienia się do dalszego odbywania kary oraz wyznaczonym areszcie śledczym lub zakładzie karnym, do którego ma się zgłosić. Skazanego poucza się ponadto o skutkach niezgłoszenia się po przerwie. Przyjęcie do wiadomości powyższych informacji i pouczeń zwalniany potwierdza podpisem, zawierającym imię i nazwisko.

§ 61. O pozostawieniu osoby zwolnionej w zakładzie karnym z powodu, o którym mowa w art. 167a § 4 Kodeksu, zawiadamia się niezwłocznie sędziego penitencjarnego, a w miarę możliwości rodzinę lub osobę bliską albo osobę wskazaną przez zwolnionego.

§ 62. 1. Jeżeli zwolnienie z zakładu karnego następuje w godzinach 19.00 - 6.00, osobie zwolnionej zapewnia się, na jej pisemny wniosek, nocleg w zakładzie karnym, oddzielnie od skazanych.

2. Jeżeli zwolnienie z zakładu karnego następuje w innych godzinach niż wskazane w ust. 1, dyrektor, na pisemny wniosek osoby zwolnionej, w uzasadnionych wypadkach może zezwolić tej osobie na nocleg w zakładzie karnym, w warunkach, o których mowa w tym przepisie.

3. Czynności związanych ze zwolnieniem, które wymagają obecności osoby zwalnianej, dokonuje się bezpośrednio po noclegu.

Rozdział 10

Przepis końcowy

§ 63. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.²⁾

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 152, poz. 1493), które traci moc na podstawie art. 27 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396).

UZASADNIENIE

Wydanie nowego aktu prawnego stanowiącego regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary pozbawienia wolności uzasadnione jest zmianą przepisu ustawy przewidującego delegację ustawową. Ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) dokonano zmiany art. 249 § 1 k.k.w., a w art. 27 pkt 1 ustawy nowelizującej przewidziano, że dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie tej delegacji zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż przez 18 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, czyli do dnia 1 stycznia 2017 r.

Zaproponowane w projekcie unormowania regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności opierają się w zasadniczej mierze na rozwiązaniach dotychczasowych, uwzględniając jedynie zmiany stanu prawnego, szczególnie w zakresie ustawodawstwa, zaistniałe od czasu wydania poprzedniego regulaminu. Aktualnie obowiązujące zasady regulaminowe utrwaliły się bowiem w praktyce penitencjarnej, tworząc model postępowania, do którego nawiązują metodyka pracy ze skazanymi oraz porządek wewnętrzny ustalany w poszczególnych zakładach karnych.

Przepisy § 1 projektu określają zakres podmiotowy regulacji, który obejmuje osoby odbywające karę pozbawienia wolności, karę aresztu orzeczoną za wykroczenie lub karę porządkową, a także osoby, wobec których jest stosowany środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności.

Przepis § 2 projektowanego rozporządzenia stanowi normę uzupełniającą określone w ustawie czynności dokonywane przy przyjęciu do zakładu karnego, wskazane w art. 79a i 79b k.k.w. Przewiduje on informowanie skazanego przy przyjęciu go do zakładu karnego o możliwości wystąpienia w czasie odbywania kary pozbawienia wolności zagrożeń dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz zetknięcia się z przejawami negatywnych zachowań charakterystycznych dla środowisk przestępczych, a także o potrzebie powiadamiania przełożonych o zagrożeniach bezpieczeństwa osobistego swojego i innych skazanych.

Projektowany § 3 odnosi się do niektórych form wzajemnych relacji pomiędzy skazanym a jego przełożonymi i przewiduje: prawo skazanego do bezpośredniego zwracania się do przełożonych oraz osób wizytujących zakład karny ze sprawami związanymi z wykonywaniem kary pozbawienia wolności, a także ze sprawami osobistymi, obowiązek

wizytowania cel mieszkalnych i innych pomieszczeń w zakładzie karnym, w których przebywają skazani, przez dyrektora zakładu karnego, a także możliwość organizowania przez administrację zakładu karnego spotkań z grupami skazanych.

Proponowane regulacje § 4-6 dotyczą kwestii o charakterze porządkowym, a zarazem mającym istotny wpływ na indywidualne oddziaływanie wychowawcze w stosunku do skazanego. Normują one niektóre zasady zachowania się skazanych w obecności przełożonych oraz osób wizytujących zakład karny, przeprowadzanie apelów oraz możliwość wyznaczania skazanych funkcyjnych.

Kolejne unormowania projektowanego rozporządzenia obejmują zagadnienia związane z organizacją przyjęć do zakładu karnego. Przepis § 7 stanowi w tym zakresie skonkretyzowanie art. 79a k.k.w., wskazującego na czynności, które ma dokonać lub im się poddać skazany przy przyjęciu do zakładu karnego. Do czynności, o których mowa w § 7, należą: okazanie dokumentu stwierdzającego tożsamość, podanie danych osobowych i informacji o uprzedniej karalności, informacji o posiadanych środkach pieniężnych i przedmiotach wartościowych, przekazanie do właściwego depozytu dokumentów, środków pieniężnych i innych przedmiotów oraz możliwość wskazania osoby, której mogą być wydane zdeponowane środki pieniężne i przedmioty, w przypadku kiedy nie odbierze ich osobiście. Skazany przy przyjęciu do zakładu karnego otrzymuje do użytku: odzież, bieliznę, obuwie, pościel, sprzęt stołowy i środki higieny osobistej, zgodnie z przepisami w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Projektowane regulacje § 8 i 9 rozporządzenia związane są z treścią art. 79b k.k.w., którego przedmiotem jest umieszczenie skazanego w celi przejściowej. Precyzują one, że ze skazanym, niezwłocznie po umieszczeniu go w celi przejściowej, przeprowadza się rozmowę informacyjną, w której zostaje on zapoznany z jego prawami i obowiązkami oraz ustalonym w zakładzie karnym porządkiem wewnętrznym. Niezależnie od tej rozmowy wychowawca przeprowadza ze skazanym rozmowę wstępną, która ma na celu ustalenie niezbędnych informacji, zapewniających prawidłowe wykonanie kary pozbawienia wolności. Skazanego należy też niezwłocznie poddać wstępnym badaniom lekarskim, co stanowi uszczegółowienie obowiązku wynikającego z art. 79b k.k.w.

W § 10-12 projektowanego rozporządzenia proponuje się określenie sposobu rozmieszczania skazanych w celach mieszkalnych. Przy rozmieszczaniu skazanych w celach mieszkalnych należy mieć na względzie zwłaszcza płeć, wiek oraz uprzednie odbywanie kary

pozbawienia wolności albo kary aresztu wojskowego. Projekt podtrzymuje zasadę, wedle której w razie zaistnienia potrzeby skazany może być przeniesiony w każdym czasie z celi mieszkalnej, którą zajmuje, do innej celi mieszkalnej. Takie przeniesienie powinno zaś nastąpić zawsze po dokonaniu czynności, które muszą zostać dokonane w czasie pobytu skazanego w celi przejściowej. Projekt precyzuje również realizację możliwości osadzania w jednej celi mieszkalnej ze skazanymi młodocianymi skazanymi dorosłymi, przewidzianej w art. 84 § 2 k.k.w. Ze względu na potencjalnie negatywne oddziaływanie wychowawcze na młodocianych w przepisie § 12 ust. 2 wyłącza się taką możliwość w stosunku do tzw. skazanych niebezpiecznych, sprawców niektórych przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, a także tych, którzy popełnili zbrodnie.

W rozdziale 4 projektu rozporządzenia proponuje się zamieścić przepisy regulujące porządek wewnętrzny zakładu karnego. Należy zwrócić uwagę na to, że ustawowa delegacja do wydania regulaminu, zawarta w art. 249 § 1 k.k.w., nakazuje organowi określenie w tym rozporządzeniu m.in. porządku wewnętrznego zakładów karnych i aresztów śledczych. Z kolei z art. 73 § 2 k.k.w. wynika, że porządek wewnętrzny danego zakładu karnego jest ustalany przez dyrektora, który kieruje tą jednostką. Oznacza to, że ogólne normy określające porządek wewnętrzny w zakładach karnych powinny być zamieszczone w rozporządzeniu i są one obowiązujące w odniesieniu do wszystkich zakładów karnych. Ma to istotne znaczenie chociażby z tego względu, że postanowienia zawarte w porządku wewnętrznym zakładu karnego w sposób bezpośredni mają związek z zakresem praw i obowiązków skazanego, a wręcz kształtują te prawa i obowiązki w sferze najbardziej elementarnych czynności życiowych. Tytułem przykładu można wskazać chociażby na czas trwania ciszy nocnej, kąpeli czy ilość lub wagę posiadanych w celi mieszkalnej przedmiotów. Regulacje tej materii, zawarte w porządkach wewnętrznych poszczególnych zakładów karnych, mogły się znacznie różnić od siebie, również w odniesieniu do zakładów karnych tego samego typu w rozumieniu art. 70 § 1 k.k.w., co prowadziło do nieuzasadnionych odmienności w statusie skazanych oraz zakresie realnie odczuwanych dolegliwości i wykonywanych uprawnień. Z tych względów projektowane rozporządzenie w § 13 ustala ogólne zasady porządku wewnętrznego obowiązujące we wszystkich zakładach karnych i stanowiące minimalny standard przewidziany dla skazanych. Z kolei dyrektor zakładu karnego, ustalając porządek wewnętrzny kierowanej przez siebie jednostki (art. 73 § 2 k.k.w.), uwzględnia jej specyfikę, która może uzasadnić wprowadzenie korzystniejszych niż ogólnie obowiązujące rozwiązań w danym zakładzie. W każdym jednak razie przy ustalaniu porządku wewnętrznego w danym

zakładzie karnym jego zobowiązany jest uwzględniać ogólnie obowiązujące unormowania, w szczególności minimalny standard zawarty w rozdziale 4 projektowanego rozporządzenia.

W § 13 zawarte są przepisy ogólne dotyczące porządku wewnętrznego obowiązującego w zakładach karnych. Odnoszą się one do podstawowych kwestii codziennego funkcjonowania w rzeczywistości penitencjarnej, a zarazem takich, których unormowanie jest możliwe w sposób jednolity dla wszystkich typów i rodzajów zakładów karnych. Przepisy te zapewniają przynajmniej ośmiogodzinną ciszę nocną w godzinach 22.00-6.00, określają niektóre zasady przeprowadzania apelów, minimalny czas trwania kąpieli skazanego, miejsca, w których dozwolone jest palenie wyrobów tytoniowych. Szczególnie istotne znaczenie dla życia codziennego skazanych w warunkach izolacji penitencjarnej mają określone w tym przepisie propozycje gwarantujące skazanemu posiadanie w celi mieszkalnej określonej ilości i maksymalnego ciężaru napojów i artykułów żywnościowych, jak również przedmiotów kultu religijnego, książek i prasy. Wskaźniki ilościowe zostały określone przy wzięciu pod uwagę typowych regulacji porządków wewnętrznych zakładów karnych oraz rzeczywistych potrzeb osadzonych, w zakresie, w którym mogą być ze względów organizacyjno-praktycznych zaspokojone. Przepisy ogólne dotyczące porządku wewnętrznego obowiązującego w zakładach karnych określają częstotliwość przyjęć skazanych przez dyrektora zakładu karnego lub osobę go zastępującą oraz kierowników działów zakładu karnego lub osoby ich zastępujące, jak też przyjmowania zgłoszeń do lekarza i zamówień na paczki żywnościowe.

Przepis § 14 reguluje wydawanie i przedmiot porządku wewnętrznego zakładu karnego, a w razie potrzeby poszczególnych oddziałów, ustalanego przez jego dyrektora. Porządek wewnętrzny zakładu karnego nie może zawierać unormowań mniej korzystnych dla skazanych oraz powinien uwzględniać konieczność tworzenia warunków zindywidualizowanego oddziaływania na skazanych, utrzymania bezpieczeństwa, dyscypliny i porządku oraz zapewnienia w zakładzie karnym właściwych warunków bytowych, sanitarnych i zdrowotnych. Tekst porządku wewnętrznego powinien być udostępniony i znajdować się w każdej celi mieszkalnej. Na prośbę skazanego udostępnia się mu Kodeks oraz wydane na jego podstawie akty wykonawcze (§ 15).

Unormowania rozdziału 5 dotyczą organizacji przyjmowania korespondencji i organizacji widzeń w zakładach karnych oraz sposobów korzystania przez skazanych z aparatu telefonicznego. Utrzymuje się zasadę, że korespondencję skazanego administracja

zakładu karnego przyjmuje w każdym dniu roboczym, a korespondencję urzędową - codziennie (§ 16) oraz obowiązek administracji zakładu karnego wysyłania korespondencji skazanego nie później niż drugiego dnia roboczego od daty jej przekazania przez skazanego, o ile nie podlega zatrzymaniu (§ 17). Przepisy zawarte w tym rozdziale regulują także otrzymywanie przez skazanego od administracji zakładu karnego papieru, kopert oraz znaczków pocztowych, doręczanie korespondencji adresowanej do skazanego, przyjmowanie korespondencji urzędowej wysyłanej przez skazanego i wydawanie pisemnego potwierdzenia jej odbioru. Unormowania te nie różnią się od dotychczasowego stanu prawnego.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa lub komfortu osoby odwiedzającej przewiduje się w projektowanym § 23 zorganizowanie widzenia ze skazanym w sposób uniemożliwiający bezpośredni z nim kontakt (np. w pomieszczeniu z odpowiednią szklaną przegrodą).

W odniesieniu do odbywania rozmów telefonicznych proponuje się, by skazany mógł skorzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego jeden raz w ciągu dnia, z tym, że w uzasadnionych przypadkach dyrektor może zezwolić skazanemu na przeprowadzenie dodatkowej rozmowy. W porządku wewnętrznym zakładu karnego typu półotwartego lub otwartego można określić większą częstotliwość korzystania przez skazanego z samoinkasującego aparatu telefonicznego. Maksymalny czas korzystania z aparatu telefonicznego jednorazowo nie może co do zasady przekraczać 5 min. Porządek wewnętrzny zakładu karnego może przewidywać dłuższy czas korzystania z aparatu telefonicznego (§ 24).

Rozdział 6 rozporządzenia poświęcony jest warunkom opieki zdrowotnej i bytowej skazanych. Utrzymano obowiązek poddania skazanego badaniom kontrolnym przed przetransportowaniem oraz zwolnieniem z zakładu karnego. W odniesieniu do skazanych przebywających w szpitalach, izbach chorych oraz leczonych poza nimi, a także przewlekle chorych i rekonwalescentów, zachowano możliwość dokonania przez dyrektora niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie uzasadnionym stanem zdrowia tych skazanych (§ 25 i 27). Podobne odstępstwa mogą być także dokonywane wobec skazanych kobiet ciężarnych i karmiących w zakresie wynikającym z potrzeby uwzględnienia stanu fizycznego lub psychicznego tych kobiet (§ 28).

Kolejne przepisy regulują wyposażenie celi mieszkalnej (§ 29) oraz prawa i obowiązki skazanego w zakresie higieny i ogólnego wyglądu. Obowiązkiem skazanego jest utrzymywanie należytej czystości osobistej i dbanie o schludny wygląd. Ma on prawo do

skorzystania z ostrzyżenia co najmniej raz w miesiącu. Co najmniej raz w tygodniu może on skorzystać z ciepłej kąpieli, przy czym powinno to mieć miejsce odpowiednio częściej w stosunku do skazanego zatrudnionego przy pracach brudzących, przy czym kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza. Zasady te umożliwiają utrzymanie należytego stanu sanitarno-higienicznego skazanych, a częstotliwość korzystania z tych uprawnień może być zwiększana w porządku wewnętrznym poszczególnych zakładów karnych. W odniesieniu do skazanych kobiet zachowują one uprawnienia do korzystania co najmniej raz dziennie z ciepłej wody i dwa razy w tygodniu z ciepłej kąpieli.

Jeżeli chodzi o spacerowanie skazanych, to ze względów bezpieczeństwa proponuje się ich odbywanie pod bezpośrednim nadzorem funkcjonariusza w wyznaczonym miejscu na wolnym powietrzu. W uzasadnionych wypadkach dyrektor może zarządzić w tym zakresie niezbędne zmiany (§ 32).

Kolejne regulacje dotyczą kontroli paczek dostarczanych do zakładu karnego, przed przekazaniem jej skazanemu, oraz sytuacji, w których nie dostarcza się ich skazanemu oraz zwraca nadawcy (§ 33 i 34).

Przewiduje się również obowiązek kontroli stanu sanitarnego zakładu karnego, ogrzewania, oświetlenia i wentylacji pomieszczeń, utrzymywania czystości przez skazanych w celach mieszkalnych, stanu i czystości odzieży, bielizny oraz pościeli, ilości i jakości posiłków oraz sposobu ich przyrządzania i wydawania przez pracownika lub funkcjonariusza służby kwatermistrzowskiej i służby zdrowia.

Jeżeli chodzi o organizację komisji penitencjarnej w zakładzie karnym, to proponuje się zawężenie podmiotowe składu komisji penitencjarnych, w ten sposób, że w miejsce funkcjonariuszy działów penitencjarnego, ewidencji i ochrony wskazuje jako członków kierowników tych działów lub osoby ich zastępujące. Komisja penitencjarna jest bardzo ważnym organem postępowania wykonawczego i odgrywa istotną rolę w wykonywaniu kary pozbawienia wolności. Do zadań komisji penitencjarnej należy m.in. kierowanie skazanego do właściwego zakładu karnego i do określonego systemu odbywania kary, ustalanie indywidualnych programów oddziaływań na skazanego i dokonywanie ocen ich wykonywania, dokonywanie ocen okresowych postępów skazanego w resocjalizacji, czy kwalifikowanie skazanych do nauczania w szkołach i na kursach. Z uwagi na szczególnie istotny charakter komisji w wykonaniu kary pozbawienia wolności powinna ona składać się z

profesjonalistów, dysponujących nie tylko wiedzą, ale i doświadczeniem, którymi dysponują kierownicy wymienionych działów.

Projekt przewiduje środki oddziaływania na skazanych w szczególności w postaci pracy, nauczania, działalności kulturalno-oświatowej, społecznej i zajęć sportowych, nagradzania i karania dyscyplinarnego. Przepis § 41 określa okoliczności brane pod uwagę przy kierowaniu skazanego do odpowiedniego rodzaju pracy, a są to w szczególności wiek, płeć, część kary pozostała do odbycia oraz względy porządku i bezpieczeństwa. Z kolei § 42 przewiduje wydawanie skazanemu pobierającemu naukę świadectwa ukończenia szkoły albo zaświadczenia o ukończeniu kursu. Proponuje się również możliwość organizowania w zakładzie karnym zajęć kulturalno-oświatowych lub sportowych z udziałem instytucji, organizacji, stowarzyszeń i innych podmiotów oraz osób fizycznych spoza zakładu karnego. Ponadto przepisy rozdziału 8 regulują niektóre zagadnienia związane z decyzjami o przyznaniu skazanemu nagrody. nagrody można podać do wiadomości osobom najbliższym oraz innym osobom i skazanym. W celu stworzenia warunków sprzyjających indywidualnemu postępowaniu ze skazanym, informuje się go o zasadach wykonywania kary pozbawienia wolności w poszczególnych systemach oraz o obowiązkach i uprawnieniach wynikających z wykonywania indywidualnego programu oddziaływania albo indywidualnego programu terapeutycznego.

Utrzymuje się obowiązek poddawania skazanego okresowym ocenom postępów w resocjalizacji nie rzadziej niż co 6 miesięcy, a także przed zmianą decyzji klasyfikacyjnej, wystąpieniem do sądu penitencjarnego o zmianę rodzaju lub typu zakładu karnego, podjęciem decyzji o kwalifikowaniu skazanego do nauczania w szkołach i na kursach oraz pozbawieniu możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym, kwalifikowaniu skazanych dorosłych do zakładów karnych dla młodocianych oraz niektórych skazanych do odbywania kary w oddziałach terapeutycznych oraz przed nabyciem przez skazanego uprawnień do warunkowego przedterminowego zwolnienia. Czasokres dokonywania tych ocen uwzględnia aspekt podmiotowy związany ze wszystkimi kategoriami osadzonych, również odbywających kary długoterminowe.

Ponadto wprowadza się obowiązki skazanego, co do którego sąd penitencjarny orzekł o stosowaniu leczenia albo rehabilitacji w związku z uzależnieniem od alkoholu, innych środków odurzających lub psychotropowych oraz skazanego, co do którego sędzia

penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych (§ 51).

W celu umieszczenia skazanego w zakładzie karnym właściwego rodzaju i typu oraz w celu wyboru właściwego systemu wykonywania kary pozbawienia wolności dokonuje się klasyfikacji skazanych, niezwłocznie po otrzymaniu orzeczenia do wykonania. Decyzję klasyfikacyjną weryfikuje się po ujawnieniu nowych okoliczności mających wpływ na klasyfikację, a w szczególności po uzyskaniu wyników badań osobopoznawczych, w tym psychologicznych i psychiatrycznych. Przepis § 54 wprowadza oznaczenia rodzajów zakładów karnych, typów zakładów karnych oraz systemów wykonywania kary dla celów klasyfikacji skazanych. Z ważnych powodów, uzasadnionych względami natury organizacyjnej, skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu otwartego może przebywać w zakładzie karnym typu półotwartego lub zamkniętego, a skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego - w zakładzie karnym typu zamkniętego. Korzysta on z uprawnień wynikających z decyzji klasyfikacyjnej, co jednak nie może naruszać bezpieczeństwa ani zakłócać porządku w zakładzie karnym, w którym przebywa.

W celu przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego proponuje się uaktualnianie zebranych wcześniej, w trakcie badań osobopoznawczych, danych i informacji co najmniej na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem skazanego lub przed wykonaniem kary. Jeżeli jednak czas pozostałej do odbycia kary lub inne ważne okoliczności za tym przemawiają, aktualizacji, dokonuje się w każdym czasie, umożliwiającym prawidłowe przygotowanie do zwolnienia. Projektowany przepis § 59 nakłada na administrację zakładu karnego bezpośrednio przed zwolnieniem z zakładu karnego obowiązek udzielenia skazanemu stosownych informacji, w szczególności o adresach i zakresie właściwości instytucji oraz organizacjach społecznych udzielających pomocy materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych. Z kolei skazanego zwalnianego na przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności należy poinformować o terminie stawienia się do dalszego odbywania kary oraz wyznaczonym areszcie śledczym lub zakładzie karnym, do którego ma się zgłosić, oraz o skutkach niezgłoszenia się po przerwie.

Ponadto utrzymuje się obowiązek niezwłocznego zawiadomienia sędziego penitencjarnego o pozostawieniu osoby zwolnionej w zakładzie karnym z powodu leczenia

szpitalnego, gdy jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do szpitala, co jest związane ze sprawowaniem przez tego sędziego nadzoru penitencjarnego. W miarę możliwości należy też o tym zawiadomić rodzinę lub osobę bliską albo osobę wskazaną przez zwolnionego (§ 61).

W § 62 proponuje się sprecyzowanie godzin, w których następuje zwolnienie z zakładu karnego, w związku z możliwością skorzystania przez skazanego z noclegu w zakładzie karnym. W aktualnie obowiązujących unormowaniach wskazane są godziny wieczorne lub nocne, co jest określeniem o zupełnie nieostrym zakresie. Nie jest w związku z tym jasne, kiedy skazanemu przysługuje prawo ubiegania się o możliwość noclegu w zakładzie karnym. Konieczne zatem okazało się wyraźne określenie tych godzin, co umożliwi prawidłowe stosowanie tego unormowania. Wydaje się, że w obecnych realiach połączeń komunikacyjnych i możliwości przemieszczania się nie widać przeszkód ku temu, aby skazany zwolniony z zakładu karnego w godzinach 6.00-19.00 mógł skorzystać z odpowiedniego środka komunikacji w celu udania się w kierunku swego obranego miejsca pobytu. Jeżeli jednak w konkretnym wypadku nie będzie to możliwe, dyrektor może zezwolić zwalnianemu w innych godzinach na nocleg w jednostce.

Przewiduje się, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.